

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6.

Fylke: Nordalands

Tilleggsspørsmålnr. IX.

Herad: Lindedals

Emne: Lüren.

Bygdelag: "

Oppskr. av: Anders Spjeldnes.

Gard: Spjeldnes

(adresse): Lindedals.

G.nr. 87 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

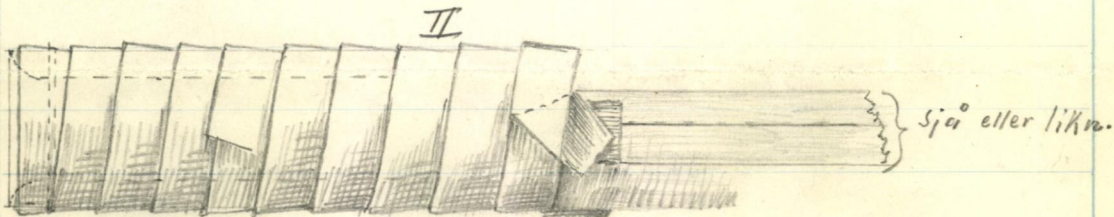
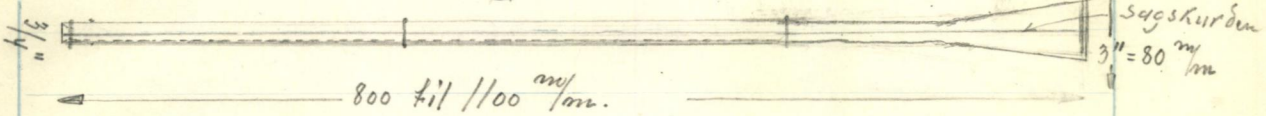
B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Lüren (gjøttarlüren) er laga av kvistgri og greiddvaksi fjører. Den kan ha gjeve lengd frå 80-110 cm. Løpet - i enden - er pålag $\frac{3}{4}$ " tjukt, i enden mål på same ca. $\frac{1}{2}$ ". I motsette enden ^{av den} same (sjøl stykket) er den pålag $\frac{3}{8}$ " i enden mål og i enden mål $\frac{13}{16}$ ". Veggjeme (eller gubset) vert då $\frac{3}{16}$ ". Utviding i byggjast pålag 20 cm. Teppe på løpe og stige jant i t mål enden av lüren. Skå ridse. Lüren er arbeidts sakkids: Ein former han til først i enden, og gjer han, ka vedem gublauga, heilt ferdig i formen som han skal hava. Na tek ein og kløyver summet med sag i 2 like halvder. Ein må ikkje presse på skryflaterne med maktning. Na tek ein til med å hola i t løpe. Dette kan ein gjera med ein holkjøl- løvel, tisdals og med skavel og kniv. Diametren på løpe pålag $\frac{1}{2}$ ". Tjyr å få løpe jant og fint kan ein svida det langs etter med ein hoveslag jant ein som ein beem gjort varen.

Når så alt dette er gjort, legg sine
 bær helveter i sauen rett og bitt
 dei sauen med sterke tråd eller
 tømme streng på dei slader sine
 lyubjer det bungs fyrr å klemma
 helveterne godt i sauen, framfyrr
 alt må der vera bænd i bær ender.

Når så dette er gjort skal der legges
 sine skinnemel av sjå, d. i. i tømme
 himna saen vert flokket av kinnemel,
 langs saueuføyringene på bær sider
 av tømme, i meangyl av sjå kan sine

Ma tek sine bit med å vikle tømme
 issel med rooverstrimler, disse
 vert flokket av tømmebjørk, da rooveri
 må vera fast og rett. Rooveri vert
 spalka opp i høvel og bjørk slik so
 ka er tett å vikle. Strimlerne skjer
 sine pålag $\frac{3}{4}$ breide. sine byrja vikle
 ved "mønnestrykke" og fariset sauen
 helt rett, men sine må alltid skå etter
 på sjåen eller skinn. klokken spallingi.

Frankhelt sin lærer.

Når sine solids er tilmedikament
med vikklingi fester sine ender ned
å stifta på sine tinner, trekant
arbeite i kanten.

Fig. 1 syner sammenslutningi av disse spalte
lærer. II, III og III vikklingi og skjøtning
av skruelærere. Disse fyrr sikker-
heits skuld legg og ned sine papirstrimmer
el. saer syner skauter.

Vic til slutt gjera merksam på at tre-
nyrke må vera heilt tørt fyrr sine
viklar lærer. Gjeldar lærer av berre
nover finnes ikkje. Det er gjere kalle
nover eller gli det er viklar med
nover i motsetning til tøyplærer
som er viklar med tøyplærer av tøy.
Den vikklingi er mykje sterkere. Tøyer-
ne brøkkar sine indre sine blyants
spikkeler, disse vert klyvde frå
tinnaste ender etter at sine
har rispa bakken av deim. So
klemmer sine saer av dei på
den vis at sine legg lågi på kneet
legg sa bakken av tøyplæreren hart
mot lågi, na drag sine lågi - saer legg
millom kneet og knus bakken, til
seg og saer vil skripe ut. Dette held
sine fram med sa lengi det er saer
i lågi. Sidan pusses sine kløyvflatar
ne sa lågi vert jamn og fin og er
no ferdig til vikkling. Skjøtningi av
disse tøyerna vert gjort på saer vis
som fyrr nover. Med disse vikkling

4

Skro sin ittskj brei ka den fyra iendala
her bitu fyra a festa i endu der ein
sluttar, ein stikk berre i endu av lagi
i endu mest siste vikklingu og sa stiftet
ein siste vikklingu fast rundt kaulen.
Lurur med fingerhal hev og alder klypt
gite, heller ittskj krotte lurar eller
annan form. Saest munnstykke
er ittskj brei, men ein lagar lik-
sam eit munnestykke ved a laga ein
begleyarna itt djupning.

Emne: Prillarhuden.

X. Eg trur ikke at ditte instrument
 kunde have været brugt her i bygge-
 stuen det sidste tændræst. Men
 her lå et søvne hoved på garden
 fra gammel, det var et bækkestuden
 med 4 fingertil. Gaduar mi, fød
 1803, kaller det Prillarhorn og sa-
 meg her det var brukt. Na er det
 divene bærhorn. Tilslutningi
 var sam på ein tær.

XI. Kuleflyta.

Til i 90-åri i f.å. var flyta brukt
 til gran her i bygdi. Herleg var
 her ein som var vidt kjend for
 flytespeli sit. Han heite Erik Pedersen
 Ones, ^(Lindås) men han kalla seg - og gjekk
 alltid under namn av - Gjerald,
 han tok slektsnamnet til sin si-
 som var fra garden Gjerald i Trondalen
 på Voss. Han hadde flyta med seg her
 han fór, og spela båt i lyd og lag.
 Han døde 1867 eller det seg no
 vissnes. Han er gravlagt på Hauve
 kyrkjegard i Nordh. land.

Seljesflyta var og var brukt til i
 90-åri, men høyrer ein som i eldre
 nokon spela på søvri flyta.

Seljflyda gjer ein salids: Letten at senja
 er kanten godt i orden so barken "går"
 skjer ein seg ein rotreuning so ein
 soen råd er og heilt kristyri. Tjukk =
 leiken vil ein ettersom flyda skal vera
 stor held siten. "Pålag 2" frå tjukkenden
 set ein kviseleggj mat barken so
 eggj går inn til veden so barken og får
 so med eggj rittet & skjopere, salids vert
 hovudstykkj skildt frå leggen. So skal
 barken lågast frå kjeppen, det gjer ein
 på det vis at ein løser barken fyrst
 (gjere med tømmerne) i smælenden -
 No tek ein godt tåk i hove stykke med
 sine hande og med andre med ved
 smælenden der barken fyrst skal løy-
 sast, no vrir ein smætten og varsam
 og straks ein kjeppen barken losar
 fyl ein med hande rippetter leggen og
 løyer stykkj fyr stykkj på same vis.
 No barken er løs, vrir ein kan til at
 der kan låg, og so skjer ein fjohol med
 barken ligg på sin naturlege plass.
 Ferdlag med fjohol drag ein kjeppen
 varsam til etter at ein hev skore der
 nedre ende reise fyrer barkflingsst
 etter barklåsieggi. Vil ein lengja fløyta gjer
 ein det ved å setja eit mytt barkelyst
 inn i det nedre. På det vis kann ein
 lengja ho so mykje ein vil. Tømmer i
 flyda varmes med med fingren å
 stengja og opna i enden på ho. Tingre-
 bod eller brukas ikkje. Sunder seersked ei minne
Tjukkflyda i skoven gjer Tekning

Kalmsflyta laga sine til eit barni når sine skar kodu, eller var itkje stikke brukka. Sine skar stundum fingurhol på oleim. Sine valde eit grevt og slit kalmsstrå 3-4" langt, skar det av ved eit "kne" såleids at kne fylde med fløte, den andre enden var open. Uppre ved kne vart skar læst sine flik av kalmsleggen på lag $\frac{1}{2}$ " lang som dog itkje må skjinst læst frå kne. Sine flik eller "flik" kjenn, ved å blåsa i flyta, i vibrasjon og gjer lyd.

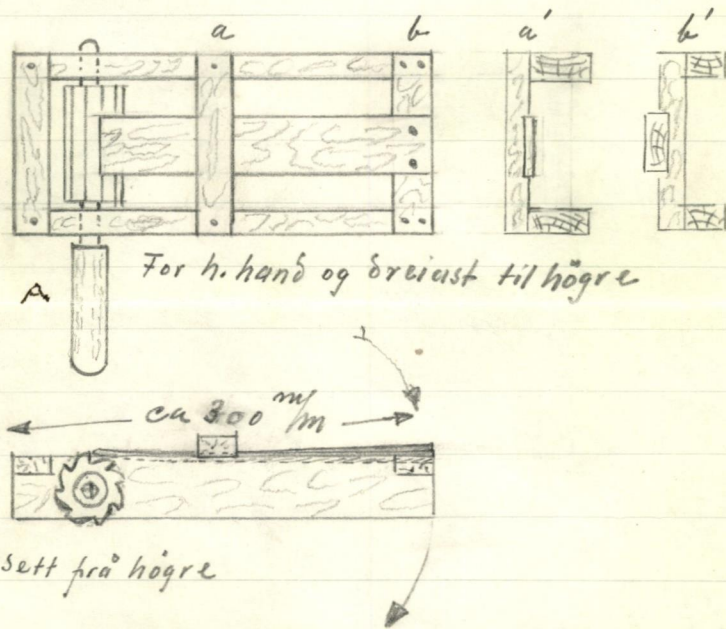
Münsharpa var mykje brukka til i 90 åra, desse kjøpte me i byen eller bjø skrepphandlara. Me spelar i og ut meir på slike. Var dei riktig store dansa dei stundum eller slae mennesken. Alles var dei berre tidarbrøyt.

Bolk B. Byinstrument.

Når ein iromantek belgspel, som i mittan av fj. hundradåri meit tenne sen kom i bruk, og seinare gitar, gitar, liit og ^{mandolin} klaronett, her dei andre nemnde instrument itkje kant synderleg innpass hjå bønderane. Gitar, gitar, mandolin og liit finns fyrr det allermeiste bjø "lesar" interesse. Til dans når belgspela gjemmen no. Dei nye instrument ferd med seg mykje sekk fyrr det meste.

Bolk C. Lammestruemut.

Av slike instrument er det
bortom mange skredla sauer er
kjend med i byggei, men er fyrr
lange gjengene av bruk. De var lovte-
saktelig brukte i skrensne bester med
når dei brøte sine sked dei ikkje
skulle. Medan færdende rids syner
kon ha er gjort.

Enn held i handtøken A. og det samme
sine rundt kring rødder.